

Høyesterettsadvokat Jens Christian Hauge vitner i Löberg-saken. (Foto: Th. Skotaam).

— Jeg for min del traff ikke en eneste nordmann under krigen som var i den ringeste tvil om at kampen mot tyskerne og nazismen gikk videre etter kapitulasjonen juni 1940. Hjemmefrontstyrkene ble stablet på beina etter krav fra norsk ungdom selv, den ville ikke gi seg med den motstand som ble ytt fra 9. april og utover, sa høyesterettsadvokat Jens Chr. Hauge, 29-årig medlem av Hjemmefrontledelsen og sjefen for HS — Hjemmestyrkene — ved krigens slutt.

Jens Chr. Hauges vitneprov fra disse spennende dager ble båret opp av sin egen dramatik. Vårt formål var å unngå blodsutgytelser, samtidig som vi måtte være forberedt til å parere en kamptuasjon.

Høyesterettsadv. Annæus Schjødt jr. — Sverre Löbergs prosessfullmektig — spør Hauge:

LÅ HS (Hjemmestyrkene) organisasjonsmessig og kommandomessig under Dem?

Hauge: Organisasjonsmessig ja, men vel neppe kommandomessig. HS hadde kommandomessig utstrekning til den norske forsvarsledelse i London og til allierte overkommandoer. Meningen var at det var Forsvarets overkommando som skulle overta ledelsen om det hadde kommet til kamper i frigjøringsdagene.

Schjødt: Var Lorentz Brinck Deres underordnede? (Dette angår NS-folk etter at de fikk tilbud til Quisling om custodia honesta.)

Hauge: Vi brukte ikke sånne betegnelser den gangen, men sikkert også. Brinck hadde tilbud til Quisling om custodia honesta.)

å få våpenutstyr til alarmentheter som da skulle bestå av 3000 mann. Det ble instituert en såkalt hirdplikt som gjaldt alle NS-medlemmer mellom 18 og 55 år. Disse alarmentheter deltok i større og større uttrekking ved siden av Gestapo og andre tyske enheter i bekjempelse av Hjemmefronten og HS. I ledelsen følte vi at det brygget opp til noe som kunne bli en borgerkrigsliknende tilstand. Senere ble disse alarmentheter forsøkt utvidet til såkalte Hirdbataljoner, 21 i antall og med en samlet styrke på 12 000 mann. Denne utvidingen bekymret oss.

Hva hadde man i tankene? Var dette en forberedelse til motstand i Norge, eventuelt i samarbeid med den ca. halv million tyske soldater som sto i Norge? Dette var for oss den gang uhyggelige perspektiver. I dag kan det være enkelt å stå fast at det var dårlig grobunn for en slik borgerkrig mellom hird og

skissert, vilken stilling de norske nazister, med Quisling i spissen, ville innta ved det tyske sammenbrudd. Etter det man hadde observert med oppsettningen av beværnede avdelinger, lå det oss ikke fjernt at han kunne handle i desperasjon, bruke sin våpenmakt for å komme i en forhandlingsposisjon.

Schjødt: Var det med Deres kjennskap og godkjennelse at Lorentz Brinck skulle gi Quisling tilbud om custodia honesta?

Hauge: På ingen måte. Dette kjente jeg ikke til. Det stemmer ikke med tankegangen på den tid. Hvorfor skulle den som hadde ledet forberedert få spesiell behandling? Det var en fremmed tanke for oss at han som hadde mer skyld enn alle andre, skulle slippe fra det på en billigere måte. Jeg har ikke hørt om at dr. Foss skulle ha fått denne ordre av Brinck. Om kvelden den 7. mai hadde Hjem-

mefronten riktignok rykket inn på Møllergata 19. Det var det siste

men rettferdig straff. Hvorfor oss opp i de mest håpløse dager?

skjødt: Rapporterte dr. Bjørn Foss til en dr. Fjeld på Hotel Bristol?

Hauge: Jeg var på Hotel Bristol, men jeg bodde ikke der, og for øvrig skrev jeg meg inn under navn av dr. Bratt! Jeg var på Bristol for å skaffe plass til den all-

skjødt: Rapporterte dr. Bjørn Foss til en dr. Fjeld på Hotel Bristol?

Hauge: Jeg var på Hotel Bristol, men jeg bodde ikke der, og for øvrig skrev jeg meg inn under navn av dr. Bratt! Jeg var på Bristol for å skaffe plass til den all-

skjødt: Rapporterte dr. Bjørn Foss til en dr. Fjeld på Hotel Bristol?

Hauge: Jeg var på Hotel Bristol, men jeg bodde ikke der, og for øvrig skrev jeg meg inn under navn av dr. Bratt! Jeg var på Bristol for å skaffe plass til den all-

Hauge: Jeg var på Hotel Bristol, men jeg bodde ikke der, og for øvrig skrev jeg meg inn under navn av dr. Bratt! Jeg var på Bristol for å skaffe plass til den all-

Hauge: Jeg var på Hotel Bristol, men jeg bodde ikke der, og for øvrig skrev jeg meg inn under navn av dr. Bratt! Jeg var på Bristol for å skaffe plass til den all-

Hauge: Jeg var på Hotel Bristol, men jeg bodde ikke der, og for øvrig skrev jeg meg inn under navn av dr. Bratt! Jeg var på Bristol for å skaffe plass til den all-

Hauge: Jeg var på Hotel Bristol, men jeg bodde ikke der, og for øvrig skrev jeg meg inn under navn av dr. Bratt! Jeg var på Bristol for å skaffe plass til den all-

Hauge: Jeg var på Hotel Bristol, men jeg bodde ikke der, og for øvrig skrev jeg meg inn under navn av dr. Bratt! Jeg var på Bristol for å skaffe plass til den all-

Hauge: Jeg var på Hotel Bristol, men jeg bodde ikke der, og for øvrig skrev jeg meg inn under navn av dr. Bratt! Jeg var på Bristol for å skaffe plass til den all-

skjødt: Rapporterte dr. Bjørn Foss til en dr. Fjeld på Hotel Bristol?

Hauge: Jeg var på Hotel Bristol, men jeg bodde ikke der, og for øvrig skrev jeg meg inn under navn av dr. Bratt! Jeg var på Bristol for å skaffe plass til den all-

skjødt: Rapporterte dr. Bjørn Foss til en dr. Fjeld på Hotel Bristol?

Hauge: Jeg var på Hotel Bristol, men jeg bodde ikke der, og for øvrig skrev jeg meg inn under navn av dr. Bratt! Jeg var på Bristol for å skaffe plass til den all-

Hauge: Jeg var på Hotel Bristol, men jeg bodde ikke der, og for øvrig skrev jeg meg inn under navn av dr. Bratt! Jeg var på Bristol for å skaffe plass til den all-

Hauge: Jeg var på Hotel Bristol, men jeg bodde ikke der, og for øvrig skrev jeg meg inn under navn av dr. Bratt! Jeg var på Bristol for å skaffe plass til den all-

Hauge: Jeg var på Hotel Bristol, men jeg bodde ikke der, og for øvrig skrev jeg meg inn under navn av dr. Bratt! Jeg var på Bristol for å skaffe plass til den all-

Hauge: Jeg var på Hotel Bristol, men jeg bodde ikke der, og for øvrig skrev jeg meg inn under navn av dr. Bratt! Jeg var på Bristol for å skaffe plass til den all-

Hauge: Jeg var på Hotel Bristol, men jeg bodde ikke der, og for øvrig skrev jeg meg inn under navn av dr. Bratt! Jeg var på Bristol for å skaffe plass til den all-

Hauge: Jeg var på Hotel Bristol, men jeg bodde ikke der, og for øvrig skrev jeg meg inn under navn av dr. Bratt! Jeg var på Bristol for å skaffe plass til den all-

skjødt: Rapporterte dr. Bjørn Foss til en dr. Fjeld på Hotel Bristol?

Hauge: Jeg var på Hotel Bristol, men jeg bodde ikke der, og for øvrig skrev jeg meg inn under navn av dr. Bratt! Jeg var på Bristol for å skaffe plass til den all-

skjødt: Rapporterte dr. Bjørn Foss til en dr. Fjeld på Hotel Bristol?

Hauge: Jeg var på Hotel Bristol, men jeg bodde ikke der, og for øvrig skrev jeg meg inn under navn av dr. Bratt! Jeg var på Bristol for å skaffe plass til den all-

Hauge: Jeg var på Hotel Bristol, men jeg bodde ikke der, og for øvrig skrev jeg meg inn under navn av dr. Bratt! Jeg var på Bristol for å skaffe plass til den all-

Hauge: Jeg var på Hotel Bristol, men jeg bodde ikke der, og for øvrig skrev jeg meg inn under navn av dr. Bratt! Jeg var på Bristol for å skaffe plass til den all-

Hauge: Jeg var på Hotel Bristol, men jeg bodde ikke der, og for øvrig skrev jeg meg inn under navn av dr. Bratt! Jeg var på Bristol for å skaffe plass til den all-

Hauge: Jeg var på Hotel Bristol, men jeg bodde ikke der, og for øvrig skrev jeg meg inn under navn av dr. Bratt! Jeg var på Bristol for å skaffe plass til den all-

Hauge: Jeg var på Hotel Bristol, men jeg bodde ikke der, og for øvrig skrev jeg meg inn under navn av dr. Bratt! Jeg var på Bristol for å skaffe plass til den all-

Hauge: Jeg var på Hotel Bristol, men jeg bodde ikke der, og for øvrig skrev jeg meg inn under navn av dr. Bratt! Jeg var på Bristol for å skaffe plass til den all-

visste drev en virksomhet som på lengre sikt kunne ramme hele vår motstandsevne.

Gestapisten Seuffert satte etter krigen opp en liste med 63 navn som skulle vært tatt på denne måten. Det dreier seg også om noen personer som ble skutt ved nazistiske aksjoner. Tallet 63 er altfor høyt, sier Jens Chr. Hauge. Hans S. Jacobsens fotnote i den norske versjonen av Ralph Hewins bok på likvidasjoner er 200 — i det alt vesentlige begått under krigen, som han har opplyst i retten.

Quislings jødehets fra bånd i retten

Dommer Knut Hougen kunne ved rettsmøtets begynnelse i går opplyse at forhøret av general Buschenhagen nå var innkommet til retten og var under oversettelse.

I formiddagsmøtet hadde man også den rystende opplevelse å høre noen av Quislings taler fra lydbånd som Sverre Löberg og advokat Schjødt hadde frambrakt. Man hørte den opphissede, nesten sinnekvante stemme gi uttrykk for sine aggresjoner. I dette tilfelle dreiet det seg om Quislings og NS holdning til jødene. Hans S. Jacobsen har i sin bok en fotnote med sitat fra «Forbundet for Social oppreisning», sendt til Den internasjonale juristkommisjon i 1964. Der står «Ingen NS-medlem hadde noen sinne skadd jøder».

Jacobsen og tilhørere forlater lokalet

Da advokat Schjødt sier fra at han ville spille utdrag av disse talene, sendt over NRK under krigen, sier advokat Wiesener at han synes dette er en merkelig form for bevisførsel, i og med at han ikke har bestridt at Nasjonal Samling viste jødefiendtlige tendenser. Jacobsen har bare tatt med et sitat fra en organisasjon, sier han. — Jeg vil likevel ikke motsette meg sendingen, i mellomtida kan Jacobsen og jeg snakke om noe annet.

Dermed forlater advokat Wiesener og hans klient Jacobsen rettslokalet. Der oppstår også en viss bevegelse på det til en hver tid fullsatte publikumsgalleri. Noen av tilhørerne følger Wieseners og Jacobsens eksempel og forlater sine hardt tilkjempede plasser før dommeren gir beskjed til rettsbetjenten om å sette lydbåndet i gang.

Skingrende lyder, så plutselig Quislings stemme i rettslokalet. I voldsomme ordelag angriper han den jødiske rase. Bare noen brokker kan gjengis som f. eks. «det jødiske satanrike som nå truer Norge og de europeiske folk», han har hysteriske utbrudd mot stortingspresident C. J. Hambro, mot «dette klikkevelde av jøder, intellektuelle og kunstnere, som under mitt styre nå skal settes utenfor eller innenfor». (Langvarig applaus fra dem som hørte ham). «Den kommunistiske lære er oppfunnet av jøder», skriker Quisling fra lydbåndet. «Revolusjonen i Russland, hvem sto bak? Jødiske bankierer i New York». Ja, ja, lyder det i kor fra hans tilhørerskare. Arrangementsmessig må disse talene, som var holdt av Quisling i 1941 og 1943, sammenliknes med det man

har nyreskader etter spark og slag, hukommelsestap og nevrologiske forstyrrelser etter slag i hodet og bevissthetstap under mishandlingene.

Et tilfelle jeg kjenner fra Norge er at en gestapist slo rep om halsen på en fange, la ham på magen, sto på ryggen hans og strammet til repet slik at fangen mistet bevisstheten. Dette gjentok seg flere ganger. Sânt kan skape varige skader. Det er også kommet ryggmerter, invaliditet som nedsetter arbeidsevnen, fordo altesbesvær, for ikke å snakke om alle plager av psykisk karakter, angstfølelse, først og fremst, opplyser Eitinger.

På spørsmål fra Schjødt opplyser Eitinger at denne mishandling av fanger og jøder også ble foretatt av norsk NS-politi og hird, uten at disse mishandlinger kan stilles med redsel i de tyske utryddelsesleirer.

— Vi har invalidiserte fanger etter oppholdet på Berg-leiren, der jødene var samlet for slavetransporten til Tyskland. Nasjonal Samlings regime var langt mer harde mot jødene enn f. eks. okkupasjonsregimet i Danmark. De fleste danske jøder kom til en leir ved Theresienstadt i Tsjekkoslovakia, der regimet, om enn det var hardt, ikke kunne sammenliknes med det som rådde i utryddelsesleirer.

(7700 av de danske jøder kom til Sverige, 485 ble sendt til Theresienstadt. Av disse døde 1 prosent, alle over 60 år.)

Dette belyser det forhold at de lokale nazi-regimer i de enkelte tysk-okkuperte land, kunne påvirke tyskeres programbestemte behandling av jøder. Nasjonal Samling ønsket ikke å gjøre noe som helst for å stanse SS' jødejakt i Norge. De forsvarte den, sa Eitinger, idet han viste til en tale Quisling holdt i Trondheim i 1942.

Wiesener går videre med Eitinger: Kan det tenkes at slike senskader har oppstått hos norske landsvikkfanger etter krigen?

Eitinger: På Psykiatrisk Klinik har vi behandlet en del tilfelle av frustrerte og depressive tilstander hos tidligere NS-medlemmer. Noen viste tegn på sinnslidelse, fordi de folte seg nedbrutt etter rettsoppgjøret og folte omgivelsenes forakt. Disse tilfelle ble kurert med adekvat behandling.

— Bar disse merker etter mishandling?

— Absolutt ikke, sier Eitinger.

Prov bekrefter

Andre vitner tirsdag var sjefforhandler Kaare Norum i Norges Lærerlag som hadde ført nøyaktig referat over det som hendte på Møllergata 19 den 7. og 8. mai 1945, og lagdommer Lars L'Abée-Lund. Begge bekreftet tidligere vitneprov om at Quisling ikke ble gitt noe løfte om «erfult opphold». Quisling hadde fått klar beskjed om at han ville bli satt i varetektsfengsel som alle de andre landsvikkkerne som skulle arreteres. Norum opplyste at Quisling overfor oberbetjent Olaf Hafredal hadde krevd protokollert at han kom frivillig, men at han hadde ventet seg en annen behandling. Begge vitnene erklærte at det

MILORG-LEDEREN JENS CHR. HAUGE: Ingen nordmann var i tvil om at krigen gikk videre Retten hører Quisling-skrik mot jøder fra lydbånd

115091

... om. Hauge, 22. april 1945. Hjemmefrontledelsen og sjefen for HS — Hjemmestyrkene — ved k...

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie
Jens Chr. Hauges vitneprov fra disse spennende dager ble båret opp av sin egen dramatik. Vårt formål var å unngå blodutgytelser, samtidig som vi måtte være forberedt til å parere en kampsituasjon.

Høyesterettsadv. Annæus Schjødt jr. — Sverre Løbergs prosessfullmektig — spur Hauge.
Lå HS (Hjemmestyrkene) organisasjonsmessig og kommandomessig under Dem?
Hauge: Organisasjonsmessig ja, men vel neppe kommandomessig. HS hadde kommandomessig utstrekning til den norske forsvarsledelse i London og til allierte overkommandoer. Meningene var at det var Forsvarets overkommando som skulle overta ledelsen om det hadde kommet til kamper i frigjøringsdagene.

Schjødt: Var Lorentz Brinck Deres underordnede? (Dette angår Brinck og dr. Foss' tilbud til Quisling om custodia honesta.)
Hauge: Vi brukte ikke sånne betegnelser den gangen, men sikkert er det nok at Brinck betraktet meg som sin foresatte.
Direktivene, som bl. a. Brinck hadde å holde seg til, kom fra SL — sentralledelsen. Et direktiv, utarbeidet i samarbeid med Hjemmefrontledelsen og de ansvarlige myndigheter i London i september 1944 var satt opp med tanke på eventualiteter under frigjøringskrigen i Norge. Dette direktiv, som bl. a. gikk ut på å ikke provosere nær sammenbruddet kom, gjaldt da sammenbruddet kom 8. mai 1945.
Da var jeg i Oslo, og hadde vært det noen tid etter mitt siste reise til London i april, fortsatte Hauge.

Fra ledelsen ble instruksene delt ut til distriktsledelsene i HS. Direktivet fastsatt med stor omhyggelighet hvordan det skulle gås fram ved arrestasjoner av landsvilkere, bestemte, men på en rettsverdig måte. — For å vurdere dette i dag, må vi i tanken sette oss tilbake til den tid da dette hendte.

Kampen var i gang under hele krigen

I denne rettsall reises det tvil om krigen fortsatte. Nordmenns kamp mot de tysk-nazistiske okkuperter fortsatte med stor bitterhet og med smertelige tap. Det var da ikke noen kamp for å gjenvinne territorium, men en kamp for det vi mente å stå for, for våre frihetsidealer, for rettsstaten. Det er så lett i dag å sitte å føle seg trygg. Situasjonen var en annen den gang, vi må ikke et eneste øyeblikk glemme det. Og Hjemmefrontens ledelse var meget i tvil om hvorledes det tyske sammenbrudd ville arte seg, opplyste Hauge.

Quisling bevåpnet alarmenheter

I januar 1945 forverret disse aspekter seg. Quisling hadde fått overtall tyskerne til å gi seg veltill til bevåpning av det som ble kalt Hirdens alarmenheter. Dette var foruroligende. Quisling oppnådde dette etter en samtale med Hitler i januar 1945. Han søkte også å få i gang fredsforhandlinger med Tyskland. Det oppnådde han ikke. Det han oppnådde var

Hva hadde man i tankene? Hvorfor skulle den som hadde ledet dette en forberedelse til motstand i Norge, eventuelt i samarbeid med den ca. halv million tyske soldater som sto i Norge? Dette var en naturlig og rimelig perspektiv, er det det på en bil... hadde mer skyld i det som skjedde. Jeg har i dag kan det være enkelt å stå fast at det var dårlig grunn for en slik borgerkrig mellom hird og

MILORG-LEDEREN JENS CHR. HAUGE: Ingen nordmann var i tvil om at krigen gikk videre

Retten hører Quisling-skrik mot jøder fra lydbånd

HS. Det viste seg jo at de fleste NS-folk forsto at nå var slaget tapet. Nå gjaldt det for dem å redde seg unna, eller i hvert fall holde seg i ro.
HS skulle holde seg tilbake
De allierte myndigheter, de norske myndigheter i London og Hjemmefrontledelsen i Norge skulle ha gitt mye for å ha hatt visshet for dette i krigens siste fase. Det vi kunne registrere, var at arbeidet med å sette opp disse bevåpnede hirdbataljoner gikk videre. Dermed ble det en av HS' viktigste oppgaver gjennom sin egen disiplin og strategisk tilbakeholdenhet å hindre en kamp på norsk jord. Ordre etter ordre, parole etter parole, ble utsendt om dette. Man skulle ikke angripe i utide, man skulle ikke sette landets verdier på spill. Hovedoppgaven for HS var nettopp å beskytte landets verdier — og å sørge for at avvæpningen av hirden gikk ordentlig for seg, arrestere nazister i nøkkelstillinger — og så, beskytte og bevokte fengsler og fangeanstalter som landsvilkere ble satt i for å hindre at noe oss uoverdig skjedde. Det kunne jo tenkes, slik stemningen var. Ved en ordnet tysk kapitulasjon, skulle HS ta seg av og avvæpne avdelinger som Germanske SS-Norge, bevåpnede, nazistiske politiafdelinger og den såkalte førergarden. Dette — det sto også i ordrene — skulle finne sted med den skånsomhet som forholdene tillot.
Når det gjaldt arbeidsfordelingen mellom HS og rikspolitiet, sa Hauge at HS ikke skulle gjøre annet enn det man kunne ha våpen i hånd for å kunne gjennomføre og ta ansvar for aksjoner som måtte skje. Resten var politiets sak.
Når man kom over dette første kritiske stadium, var det rikspolitiet som overtok ansvaret. Rikspolitiet fikk overført 500 spesielt egnede HS-folk til sine rekker.

En forstandig ordre

— Det som har stått for Lorentz Brinck — som den faste og modige mann han var — var å sikre seg Quisling. Men hvor skulle man sette ham her? Møllergata 19 og andre anstalter var ennå ikke på norske hender, selv om Harry Sodermann riktignok hadde rykket inn på nr. 19. Men der var tyskerne også. Det jeg kan tenke meg som en forklaring, er at Brinck sendte Foss av gårde til Quisling for å sikre seg ham på en eller annen måte, muligens i en villa på Holmenkollen under HS-bevokning. Det som må ha stått bydende for Brinck, var at Quisling skulle arresteres og holdes i midlertidig og improvisert forvaring, sa Hauge.

— Jeg kan forstå Brincks handlemåte. Han handlet innenfor rammen av de intensjoner som forelå fra ledelsen, sa Hauge. Under disse forutsetningene vil jeg kalle det en forstandig ordre han ga sin medkjemper, dr. Foss.
— Et annet spørsmål som voldte oss hodestyrt den 7. mai om kvelden. Ville tyskerne gi seg til å skyte på HS-folkene om de trådte fram dagen etter, den 8. mai? Vi måtte jo handle i pakt med de folkene som hadde vært innebragt gjennom mange år. Nå nærmet krigens seg slutten, nå var den faktisk slutt, folk måtte se en synlig endring i situasjonen, ellers kunne andre ting skje. Dette forsto det tyske general som undertegnet kapitulasjonen for de tyske styrker i Norge, og den 9. mai kunne HS framtre offentlig med hele sin styrke.

«Jeg skjønner godt Brincks initiativ»

Advokat Schjødt bringer så Hauge inn på arrestasjonen av Quisling, og Hauge forklarer: — Man kunne ikke vite, på den bakgrunn jeg har

ramme, og dr. Foss har lojalt etterkommet ordre. Men å tilby Quisling spesiell fordelning, det lå utenfor ledelsens kjerneskop, og den som kjente dr. Brinck må forstå at han har handlet i en vanskelig situasjon. Brinck sto nettopp på det standpunkt at alle landsvilkere skulle få en streng, Det var jo nettopp det som holdt

Motstanden motvirket håpløsheten

oss oppe i de mest håpløse dager av krigen fortsatte. Vi var med — om enn som en liten brikke — i kampen for å redde det som når alt kommer til alt betyr noe — vi hadde visse idealer å redde. Dette stimulerte kampviljen i så å si alle nordmenn, og denne kamp varte fra 9. april 1940 til 8. mai 1945, sier Hauge.

Jeg kjente ikke Quisling!

H. advokat Wiesener: Men kunne ikke denne episode være egnet til å villde Quisling eller få ham til å misforstå?
Hauge: Advokat Wiesener, er det ikke en rar situasjon når De spør meg om det? Jeg kjente ikke Quisling!
Det oppstår en ordveksling om hva som var legale og illegale institusjoner under krigen. Det er her Hauge sier at kravet om å bli godkjent som kampanheter kom fra norsk ungdom selv. Dette ble godkjent av forsvarsrådet i London i november 1941. — Så legale var vi! Den kamp hjemmefronten førte, var den eneste legale kampen som ble ført av nordmenn under krigen, sier Hauge med ettertrykk.

Motstandskamp

Advokat Wiesener bringer på bane saken om Hjemmefrontens likvidasjons- og angivere under krigen. — Jeg innrømmer, sier Wiesener, at det er et delikat spørsmål, men De hadde vel med dette å gjøre? Var likvidasjon en kamphandling, en eksekvering etter rettergang eller var det mot-terror?
Hauge: Det var forsvarskamp, tatt i bruk der ingen andre midler kunne brukes. Det lå alvorlige og grunnleggende overveielser bak disse aksjoner, og bare i de tilfelle hvor man visste ting helt sikkert — f. eks. om farlig og systematisk angiveri — gikk man til aksjon. Jeg kan fortelle at man forsøkte å unngå denne metode, blant annet ved å ta slike folk til fange og få dem over til Sverige, for øvrig under stor risiko for dem som gjorde det. Jeg kan, for å illustrere noe av hensikten med denne virksomhet, fortelle at vi var ute etter Henry Rinnan. Det gjelder også andre i tysk polititjeneste og det nazistiske statspoliti som vi

Motstanden motvirket håpløsheten

Wiesener: Men dette var vel for komplisert til å bli forstått av menneskene?
Hauge: Det var ikke komplisert for noen som går inn for et sivilisert samfunn, basert på frihet og rettsorden. For meg er det hevet over alt at HS og Milorg var å be-

ne og hans klient Jacobsen rettslokalet. Der oppstår også en viss bevegelse på det til en hver tid fulleste publikumsgalleri. Noen av tilhørerne følger Wieseners og Jacobsens eksempel og forlater sine hardt tilkjempede plasser for kommeren gir beskjed til rettsbetjenten om å sette lydbåndet i gang.
Skingrende lyder, så plutselig Quislings stemme i rettslokalet. I voldsomme ordslag angriper han den jødiske rase. Bare noen brokker kan gjengis som f. eks., «Det jødiske sataniske folk, ha Norge og de europeiske folk, ha har hysteriske utbrudd mot stortingspresident C. J. Hambro, intil dette klikkevelde av jøder, intellektuelle og kunstnere, som under mitt styre nå skal settes utenfor eller innenfor. (Langvarig applaus fra dem som hørte ham). «Den kommunistiske lære er oppfunnet av jøder. «Revolusjonen i Russland, hvem sto bak? Jødiske bankierer i New York. Ja, ja, lyder det i kor fra hans tilhørerskare. Arrangementsmessig må disse tallene, som var holdt av Quisling i 1941 og 1943, sammenliknes med det man har hørt om hysteriske predikanters møter.

Prova bekrefter

Andre vitner tirsdag var sjefsforhandler Kaare Norum i Norges Lærere som hadde fort nyaktig referat over det som hendte på Møllergata 19 den 7. og 8. mai 1945, og lagdommer Lars L'Abée-Lund. Begge bekreftet tidligere vitneprovet om at Quisling ikke ble gitt noe løfte om «arefullt opphold». Quisling hadde fått klar beskjed om at han ville bli satt i varetekstfengsel som alle de andre landsvilkere som skulle arresteres. Norum opplyste at Quisling overfor oberbetjent Olaf Hafredal hadde krevd protokollert at han kom frivillig, men at han hadde ventet seg en annen behandling.
Begge vitnene erklærte at det forela en full klar ordre om at arrestasjonen av landsvilkere lå under rikspolitietsjeffens, Norum leste opp av sitt referat fra mai-dagene i 1945 om politimester Haakon Meyers tale til den øverste politiledelsen. Politimesteren ga uttrykk for glede over at alt var skjedt uten blodutgytelse. Meyer hadde understrukket at fangene var ordinære varetekstfanger, og han innskjerpet at det måtte passas på at de fikk en behandling som var i samsvar med norsk lov og rett.
I dag kommer tidligere riksadvokat Andreas Aulie som vitne. Tilhørerbekene er stadig like fulle. Mange slipper ikke inn.

Thyggen var ikke mindre ford

professor, dr. med. Leo Eitinger, overlege ved Universitetets Psykiatriske klinikk, like i foretalen hadde forfalt om norske jøders skjebne under krigen og Nasjonal Samling egen holdning til jødene, slik han bl. a. selv hadde opplevd den.
Det kan innskytes her at 760 norske jøder ble sendt til utsettelsesleirer i Tyskland under krigen, 24 slapp fra det med livet etter ubeskrivelige lidelser. Professor Eitinger fortalte på advokat Schjøldts eksaminasjon at han kom til Norge fra Tsjekkoslovakia i 1939. Han praktiserte som lege på forskjellige steder. — «men jeg ble i 1941 fratatt min lisens av det nye regime». Han arbeidet deretter på et sagbruk på Vestlandet til han ble arrestert i mai 1942.
— Vi fikk egne legitimasjonskort, og fikk stemplet en «J» i det. Det var bygdeleismannen på Vestlandet som gjorde det i mitt tilfelle, uten at jeg vet om han var nazist eller ikke. Det var for øvrig bare en nazist i den bygda. Jeg ble arrestert etter ordre fra Gestapo, var innom flere nazistiske fengselsanstalter i Norge før jeg ble sendt til Auschwitz.
Schjødt: — Få av dere kom tilbake?
Eitinger: — Jeg reddet meg ved at jeg var lege. Tyskerne kunne bruke meg i den egenskap.
Schjødt: — De har sett Gestapo-terror, og De har skrevet om senvirkninger av mishandlingene som fant sted i nazistiske fangeleirer. Hva legger De i begrepet terror?
Eitinger: — Gestapo-terror i forhold til angivelig hjemmefront-terror etter krigen er som å sammenlikne en blyant-stump med Eiffeltårnet.
Eitinger opplyser videre at han i sine medisinske undersøkelser har konstatert mange senvirkninger hos tidligere norske konsentrasjonsleirfanger og fanger i norske fengsler under NS-administrasjon. Fangene ble utsatt for alvorlige mishandlinger, slag i ansiktet, spark i skrittet, benklemmer, glodende sigaretter mot huden. Mange